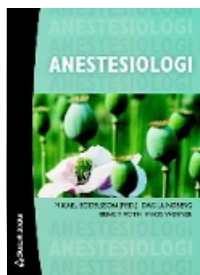

RECENSIONER

Grattis Lund!

Anestesiologi. 2:a upplagan.

Författare: Mikael Bodelsson, Dag Lundberg, Bengt Roth, Mads Werner

Förlag: Studentlitteratur; 2005. ISBN 91-44-03907-7.

Recensent: Jan Jakobsson, anestesikliniken, Karolinska institutet, Stockholm.

Efter några timmars trevlig sträckläsning av »Anestesiologi« från anestesikliniken i Lund kan jag kort sammanfatta: Grattis Lund och, kanske ännu viktigare, grattis alla medicinstuderande, AT-läkare, ST-läkare i kirurgiska discipliner inklusive anestesi. Här har ni en lättläst, trevlig, uppdaterad, heltäckande, enkel svensk »lärobok« i perioperativ anestesi.

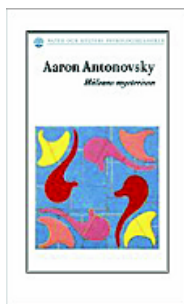
Boken är basal men helt adekvat som baslitteratur inom området perioperativ anestesi. Innehållet är av god kvalitet och uppdaterat enligt »senaste rön«. Det är givetvis viktigt att poängtera att fokus är vardagsanestesi, preoperativ bedömning, anestesi/bedövning och den initiala postoperativa vården. Den omfattar inte intensivvård, mer utvecklad farmakologi, fysiologi eller smärtbehandling utan är helt inriktad på det basalperioperativa omhändertagandet.

Författarna skall ha en eloge. Boken är synnerligen nyanserat skriven och täcker svensk anestesi 2005. Trots att vi alla känner till att medicin har en benägenhet för endemiska lösningar ger boken en mycket god generell beskrivning av ämnet. Som inbiten Stockholmare och »KI-lärare« läser jag boken med stor glädje och känner att jag mer än gärna rekommenderar den till studenter och ST-läkare. Än en gång skall det understrykas att detta är en bok avsedd som grund. Det är inte en uppslagsbok eller fördjupningslitteratur. Boken är utan tvivel ämnad att läsas från pärm till pärm för att ge en första överblick/inblick i ämnet anestesiologi. Den är så välskriven att det går att ta till sig texten på några timmar.

Som grund/baslitteratur för studenter, AT-läkare, ST-läkare är boken perfekt.

Den är välskriven och lättläst, och innehållet är generellt och okontroversiellt. För lärare och handledare är boken trygg, det finns inga specifika djupdykningar och »övertäckningar« som kan vålla oklarhet eller otydlighet vid självstudier. För blivande anestesioleger måste den givetvis kompletteras med speciallitteratur för respektive subområde inom anestesiologin. I mina ögon är boken riktad till läkare, jag har svårt att se värdet av den i vidareutbildningen av t ex narkosköterskor.

Detta är en klassisk introduktionslärobok. Den beskriver anestesi från ett klassiskt läroboksupplägg; introduktion, preoperativ bedömning, övervakning, luftväg & andning, narkosapparaten och så vidare. Boken har en del enkla förklarande bilder och tabeller, och den ger bra hänvisning till modern fördjupningslitteratur.

Känsla av sammanhang ger motståndskraft – tes i klassiker om hälsa

Hälsans mysterium. 2:a upplagan. 271 sidor.

Författare: Aaron Antonovsky.

Översättning: Magnus Elfstadius.

Förlag: Natur och Kultur; 2005. ISBN 91-27-11027-3.

Recensent: Nils-Erik Landell, läkare och författare, f d överläkare, psykiatriska kliniker, Danderyds sjukhus, Stockholm.

Patogenes (sjukdomsorsaker) finns i ordböcker. Salutogenes (hälsans orsaker) däremot lyser med sin frånvaro, trots att hälsan är oss kär. Professorn i medicinsk sociologi Aaron Antonovsky (1923–1994) präglade begreppet salutogenes år 1979 i »Health, stress, and coping«, som visade hur stress kan bemästras. »Unraveling the mystery of health«, år 1987, blev hans nästa betydande verk, nu översatt till svenska som »Hälsans mysterium«. Aron Antonovsky häpnar över att medicinska uppsatser bara behandlar sjukdomar och att författarna inte kommenterar sina intressantaste resultat, nämligen att några lyckas hålla sig friska trots belastning av kända sjuk-

domsorsaker. Han manar till kliniska studier som inriktas på de psykologiska förhållanden som främjar hälsa.

I »Hälsans mysterium« lanserar Antonovsky känsla av sammanhang (förkortat KASAM) som viktig hälsoorsak. Ett högt KASAM disponerar för god hälsa. Människor med god självkänsla håller sig friska. De ser tillvaron som begriplig, hanterbar och meningsfull. I bästa fall kan de se livets påfrestningar som stimulerande utmaningar. Harmoniska människor har ett rikt kontaktnät att ty sig till, vänner som är hjälpsamma och stödjande. Folk med god självkänsla styr själva sin tillvaro, de har inga problem att ta kontakt med tjänstemän och politiker. De är aktiva och håller sig lättare friska. Människor med låg känsla av sammanhang skildras däremot som passiva eller paranoida olycksfåglar, vilka lätt faller offer för alla sorters sjukdomar. De ser livet som fyllt av disparata budskap, ett ständigt svårbegripligt störningsbrus.

Så härenkelt uttrycker sig inte Aaron Antonovsky. Hans text har inte det minimalistiskt informationstäta språk man kan finna i fackmedicinska uppsatser. Ordrikt slår Antonovsky ner på medicinska arbeten, vilkas beklagliga brist på hälsotänkande är vanligt. Själv skickar Antonovsky med alla sina facktermer mig på täta besök i ordbokshyllan. Läsningens svårigheter är dock värda att övervinna, ty Antonovsky behandlar människans viktigaste arenor, familjeliv och arbetsförhållanden. Han skildrar hälsans beroende av samhällsförändringar. Han visar att hälsa och sjukdom ligger i var sin ände av en kontinuerlig skala. De flesta närmar sig sjukdomssidan, och därför känns det angeläget och uppfriskande att läsa om hälsans bevarande. Det här är en optimistisk bok, som visar att självkänsla också kan byggas upp i mogen ålder. Livets påfrestningar kan till och med bli utvecklande om de bearbetas på rätt sätt.

Lennart Levi rekommenderar »Hälsans mysterium« till läkare, sjuksköterskor och paramedicinare, alla läsare. Här ges intressanta perspektiv på samvetsfrågan hur ofta mötet mellan patient och läkare blir till fromma för hälsan. Antonovsky berättar hur sjukdomsbesked kan delges så att de stärker känslan av sammanhang och därvid främjar patientens tillfrisknande. Levis förord, »Författaren försöker få fakta att passa teorierna, vanligen utan svårighet«, är oroande. Menar Levi att Antonovsky har rätt eller fel? Man får intrycket att kreativt tänkande kan ge olika slutsatser av psykosociala forskningsresultat, som därför borde tolkas med största försiktighet.

Ständigt presenterar forskare nya tanke modeller kring hälsans bevarande, alla med inslag från klassikern »Hälsans mysterium«.